

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของกล้วยไม้หลายชนิด มีความหลากหลายทางพันธุกรรมของกล้วยไม้ค่อนข้างสูง ต้นกล้วยไม้เหล่านั้นถึงแม้จะพบว่ามี การกระจายพันธุ์ในสภาพธรรมชาติในพื้นที่ป่าของภาคต่าง ๆ ของประเทศก็ตามแต่ในปัจจุบันกล้วยไม้ ดังกล่าวมีปริมาณลดน้อยลงเนื่องจากเผชิญกับความเสี่ยงต่อการสูญหายจากพื้นที่เจริญเติบโต ตามธรรมชาติด้วยเหตุต่าง ๆ เช่น มนุษย์นำออกไปจากป่า หรือสูญหายไปเนื่องจากภัยธรรมชาติและ จากการทำไร่ทำสวนป่าอันเป็นถิ่นอาศัยของกล้วยไม้เหล่านั้น ทำให้กล้วยไม้ป่าสูญหายไปอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการสูญหายของพันธุกรรมกล้วยไม้

กล้วยไม้ดินเป็นกลุ่มของกล้วยไม้ป่าที่มีความเสี่ยงต่อการสูญหายค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่เจริญเติบโตในพื้นที่ลาดชันและเป็นพื้นที่ที่เป็นดินปนหินซึ่งมีการชะล้างพังทลาย ของดินสูง การอนุรักษ์กล้วยไม้ป่าในกลุ่มของกล้วยไม้ดินจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อช่วยรักษาฐานทาง พันธุกรรมของพืชดังกล่าว

ช่างผสมโคลงเป็นกล้วยไม้ดินที่พบในบริเวณป่าโปร่งหรือป่าผลัดใบ ทั่วประเทศ (อบฉันท, 2547) แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยจะพบกล้วยไม้ชนิดนี้มากนักในสภาพธรรมชาติ เนื่องจากมี การนำออกไปจากแหล่งเจริญเติบโตในสภาพธรรมชาติอยู่เรื่อย ๆ โดยไม่มีการทดแทน ในปี พ.ศ. 2543 มีรายงานว่าพบกล้วยไม้ชนิดนี้เจริญเติบโตได้ต้นใหม่ในบริเวณป่าโปร่งภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 กลุ่ม เป็นชนิด *Eulophia graminea* Lindl. และในปีต่อมาพบว่ามีต้นที่บานดอกเพิ่มขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกับกลุ่มแรก คาดเดาว่าต้นพืชเหล่านั้นเป็นต้นที่เกิดจากการกระจายเมล็ดมาจากแหล่งอื่น (ฉันทนา, 2545)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาลักษณะของกล้วยไม้ช่างผสมโคลงกลุ่มที่พบในพื้นที่ ป่าผลัดใบของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อได้ข้อมูลพื้นฐาน ในแง่ของลักษณะจำเพาะของกล้วยไม้ชนิดนี้ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการอนุรักษ์และการศึกษาต่อเนื่องเพื่อการใช้ประโยชน์พืชชนิดนี้ต่อไปในอนาคตตลอดจนใช้ เป็นข้อมูลจำเพาะเพื่อการเปรียบเทียบกับช่างผสมโคลงที่พบในแหล่งเจริญเติบโตอื่น